

Poradenství v sociálních službách

Vznik, vývoj a předmět poradenství v sociálních službách

- Po vzniku Československé republiky v roce 1918 byla chudinská péče poskytována až jako krajní řešení situace. Primární roli převzala rodina, systémy veřejného zabezpečení, příp. podpora spolků, fondů a soukromoprávních subjektů.
- V meziválečném období byla nejčastější formou poskytování sociální péče *ústavní péče*. tomto období můžeme také sledovat velký rozvoj dobrovolné sociální péče, která nebyla dostatečně koordinována, a některé formy se překrývaly. V době první republiky se progresivně rozvíjely **specializované poradenské služby**. Formovaly se poradny pro volbu povolání, poradny pro matky s dětmi, poradny pro duševní zdraví.

Vznik, vývoj a předmět poradenství v sociálních službách

- Ke změně koncepce sociálního zabezpečení došlo hned **po roce 1948**. Starost a péče o znevýhodněné jedince přešla zákonem č. 174/1948 Sb. z obcí na stát a jednotný systém sociálního zabezpečení řešil zákon č. 55/1956 Sb. o sociálním zabezpečení a převedl sociální péči na stát a jeho orgány. Výjimkou státního zabezpečení bylo ústavní zabezpečení, které umožnilo zřizování, provozování a udržování ústavů církvím a dobrovolným organizacím.
- Zákon č. 101/1964 Sb., o sociálním zabezpečení, jeho pátá část je formulována pod názvem *Služby sociálního zabezpečení*. Byl zaveden pojem *občané, kteří potřebují zvláštní pomoc*. Sociální péče se poskytovala občanům těžce poškozeným na zdraví, občanům se změněnou pracovní schopností a starým občanům.
- Zákon č. 121/1975 Sb., o sociálním zabezpečení zavádí péči pro cílovou skupinu *společensky nepřizpůsobivých občanů*. Byla stanovena povinnost zaměstnavatelských organizací přijmout takového občana do práce, pokud jej národní výbor doporučil, a pomáhat mu v zařazení do řádného života. Tento postup sloužil jako prostředek *k očištění normalizované společnosti od nevyhovujících jedinců a k jejich nápravě v zaměstnání*.

Vznik, vývoj a předmět poradenství v sociálních službách

- Ústavní zařízení zůstávají v **druhé polovině dvacátého století** velká, obtížně se daří redukovat počty klientů v lůžkových částech, mnohdy se potýkají s nevyhovujícími hygienickými podmínkami. V 60. letech vznikala stacionární zařízení pro seniory, rozšířila se pečovatelská služba, byly podporovány kluby důchodců. Vzniká síť manželských a předmanželských poraden, koncipují se při psychiatrických léčebnách první linky důvěry.
- **Zákon č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, v § 73 je definována sociální péče:** *Sociální péčí zajišťuje stát pomoc občanům, jejichž životní potřeby nejsou dostatečně zabezpečeny příjmy z pracovní činnosti, dávkami důchodového nebo nemocenského zabezpečení, příp. jinými příjmy, a občanům, kteří ji potřebují vzhledem ke svému zdravotnímu stavu nebo věku, anebo kteří bez pomoci společnosti nemohou překonat obtížnou životní situaci nebo nepříznivé životní poměry.* Koncepce sociální péče a sociálních služeb zůstala ve všech jmenovaných zákonech stejná až do roku 1989.

Vznik, vývoj a předmět poradenství v sociálních službách

- Po roce 1989 došlo k velkému nárůstu počtu nestátních neziskových organizací, které začaly poskytovat sociální služby. Vzhledem k nedostatečné právní úpravě byla většina těchto organizací zřizována jako **občanská sdružení** podle zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů. Občanská sdružení preferovala poskytování služeb neústavního charakteru. *Podle znění tohoto zákona nebyly rozlišeny subjekty, které poskytují služby veřejnosti od stejně zainteresovaných subjektů sloužící jen sobě samým. Občanské sdružení se nemuselo nikomu odpovídat nejen za své aktivity, kvalitu poskytovaných služeb, ale nemusela si dokonce provádět audit svého hospodaření. Pracovníci zaměstnaní v těchto sdruženích nemuseli mít odpovídající odbornou kvalifikaci, a nebyla ani formulována metodika jejich práce.*
- Církevní organizace začaly po roce 1989 výrazně poskytovat sociální služby, ale spíše v ústavních zařízeních (domovy důchodců, hospice, azyly pro bezdomovce a pro matky s dětmi).

Vznik, vývoj a předmět poradenství v sociálních službách

- Co se týká **získávání finančních prostředků**, byli nestátní poskytovatelé sociálních služeb závislí na finančních zdrojích, které stát přiděloval na základě dotací, ale pouze **na rok**.
- Zásadní problémy dosavadní legislativy sociálních služeb byly následující:
 - Veškerá kompetence v oblasti sociální péče byla v rukou státu.
 - Kompetence týkající se sociálních služeb byly po zrušení okresních úřadů převedeny na kraje a obce s rozšířenou působností.
 - Občan byl pasivním příjemcem sociální služby.
 - Uniformita sociální péče neodpovídala individuálním potřebám. Kdo chtěl nárokovat nějakou dávku či službu, musel odpovídat nějaké stanovené skupině: rodina s dětmi, občan těžce zdravotně postižený, senior, občané, kteří potřebují zvláštní pomoc, občané společensky nepřizpůsobení.
- V průběhu 90. let docházelo k požadavkům na nové sociální služby, ale legislativní úprava vymezovala jen následující: **poradenské služby, ústavní sociální péči, stravování, kulturní a rekreační péči**.
- Nabídka sociálních služeb byla malá a orientovaná na ústavní péči. Služby terénního a komunitního typu začaly poskytovat až nestátní subjekty po roce 1989.

Vznik, vývoj a předmět poradenství v sociálních službách

- Zákon o sociálních službách

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, upravuje nejen podmínky, za kterých je poskytována pomoc a podpora osobám v nepříznivé životní situaci, ale i výkon veřejné správy v oblasti sociálních služeb, inspekci poskytování služeb a předpoklady pro výkon činnosti v sociálních službách.

- Sociální služby se skládají ze **sociálního poradenství, služeb sociální péče a služeb sociální prevence**. Zákon jednotlivé druhy služeb definuje a upravuje podmínky, za kterých jsou poskytovány.
- Dále zákon definuje, jakým způsobem probíhá **inspekce poskytování sociálních služeb a jejich financování**. Určuje, která chování lze označit jako přestupky proti zákonné úpravě.
- Věnuje se také tomu, jaké **předpoklady a vzdělání má mít sociální pracovník** pro výkon svého povolání, jaké jsou předpoklady pro výkon činnosti v sociálních službách a jak probíhá akreditace vzdělávacích zařízení a programů pro sociální pracovníky.

Základní sociální poradenství v sociálních službách

Základní sociální poradenství poskytuje osobám potřebné informace přispívající k řešení jejich nepříznivé sociální situace.

- **Úkony směřující k řešení nepříznivé sociální situace**, informuje o návazných a alternativních sociálních službách a jiných formách pomoci. Základními činnostmi jsou:
 - **Sociálně terapeutické činnosti** – psychologické, sociální a právní poradenství, poradenství o možnosti vzdělávání.
 - **Pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí** – pomoc při vyřizování běžných záležitostí, pomoc při obnovení nebo upevnění kontaktu s přirozeným sociálním prostředím.
- **Úkony směřující k informacím** o možnostech využívání běžně dostupných zdrojů pro zabránění sociálnímu vyloučení a vzniku závislosti na sociální službě, informuje o možnostech podpory členů rodiny v případech, kdy se spolupodílejí na péči o osobu blízkou. Zásadami poskytování jsou *bezplatnost, diskrétnost, nestrannost, nezávislost a dodržování práv klientů*.
- **Základní činnosti kontaktu se společenským prostředím** a zprostředkování navazujících služeb. Zásadami poskytování jsou *respekt k rozhodnutí klienta, konkrétní služby pro konkrétního klienta, služby se přizpůsobují potřebám klientů a nahlíží se na souvislosti celkové situace klienta*.

Odborné sociální poradenství v sociálních službách

Odborné sociální poradenství se zaměřuje na potřeby jednotlivých sociálních skupin osob v občanských poradnách, manželských a rodinných poradnách, v poradnách pro oběti trestných činů a domácího násilí.

- **Občanské poradny** jsou bezplatné, nezávislé a nestranné s diskrétním poradenstvím. Poskytují praktické, věcné a správné informace, kontakty organizací zaměřených na odbornou sociální pomoc, intervence a vyjednávání ve prospěch klienta, včetně **dluhového po-radenství**.
- **Manželské a rodinné poradny** jsou bezplatné (i anonymní) poradenství, psycholo-gická, terapeutická a sociální pomoc při řešení problémů v oblasti mezilidských vztahů. Individuální, párová, rodinná a skupinová psychoterapie. *Předmětem* poradenství a pomoci jsou především partnerské a rodinné vztahy, manželské krize a zvládání zátěžo-vých situací.
- **Poradny pro oběti trestných činů a domácího násilí** se snaží kromě samotného pora-denství působit osvětově tak, aby páchaní násilí ve všech formách bylo vnímáno jako spo-lečensky nepřijatelné.

Odborné sociální poradenství v sociálních službách

- **Poradny pro osoby se zdravotním postižením** poskytují sociální poradenství zdravotně postiženým za účelem zvýšení kvality jejich života, a to především skrze informovanost klientů o jejich právech a možnostech. Informace jsou poskytovány osobně, telefonicky nebo elektronicky.
- **Poradny pro seniory** poskytují **poradenství** pro seniory, příp. další aktivity jako organizování volného času seniorů, zajištění pečovatelské služby o víkendech, o svátcích.

Odborné sociální poradenství v sociálních službách

Odborné sociální poradenství zahrnuje sociální práci s osobami se specifickými potřebami. Součástí odborného poradenství jsou půjčovny kompenzačních pomůcek.

Služba odborného sociálního poradenství představuje jako poradenské činnosti:

- **zprostředkování kontaktu se společenským prostředím,**
- **zprostředkování navazujících služeb,**
- **sociálně terapeutické činnosti,**
- **poskytnutí poradenství v oblastech orientace v sociálních systémech, práva, psychologie a v oblasti vzdělávání; tato základní činnost může být zajišťována poskytováním poradenství alespoň ve dvou z těchto oblastí,**
- **pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a obstarávání osobních záležitostí, pomoc při vyřizování běžných záležitostí, pomoc při obnovení nebo upevnění kontaktu s přirozeným sociálním prostředím.**

KONEC PREZENTACE